

COSMURBANA

Anul X. No. 34-35

22-29 August 1926

In acest număr:

ION AGÂRBICEANU: Școala producției

ECATERINA PITIȘ: Din visuri mari, Pustiu

VASILE AL. GEORGE: Mahabharata

CONST. CRIȘAN: Pastel

*CARL EWALD: Paianjenii, trad. de I. Const.
Delabaia*

*HEINRICH HEINE: Din „Cântece“ trad. de I.
Const. Delabaia*

SEBASTIAN STANCA: Frizura

ELENA Dr. ACIU: Impresii din Brașov

∴ Revistă literară săptămânală ∴

Director : Sebastian Bornemisa

Redactor : D. I. Cucu

ȘCOALA PRODUCȚIEI

de I. AGÂRBICEANU

Poporul nostru, neam de plugari și de păstori, n'a știut aprecia în cursul veacurilor decât o singură producție, aceea a roadelor pământului pe care l-a muncit din zori și până în noapte. Fără o clasă nobilitară, fără „domni” de nația lui, mai ales dincoace de Carpați, poporul nostru, prin industria lui casnică, a putut să-și acopere aproape toate trebuințele de ordin industrial, trăind simplu, lipsit de pretenții și de ademenirile civilizației de la orașe.

În mijlocul traiului său patriarhal, vieța orașelor streine ce s'au ridicat pe teritoriul lui național de către neamuri cari veniau din țări cu orașe și cetăți, cu industrie înfloritoare, a fost o apariție neînțeleasă sub raport economic, ci numai sub unul politic.

Cetățile cu ziduri grele ce se ridicau la poalele munților sau pe șesuri au fost, pentru neamul nostru de plugari, cuiburi de aspirare, de înfeudare, locaș al domnilor de pământ cari încasau dijme noue, și se făceau, prin abuz și forță, stăpâni pe moșiile românești.

În contactul cu lumea orășenească a fost cea dintâi experiență pe care o făceau clobanii și plugarii români, experiență care i-a făcut să le privească cu dujmănie, cu neîncredere și adeseori cu teamă.

Au trecut veacuri până când țărănul român a trecut dela opincile din piei crude la cele din piele tăbăcită, și mai multă vreme încă până le-a schimbat cu cisme sau călțuni. El nu intra bucuros în orașele străine, și produsele industriale ale vremii, chiar dacă le vedea, nu-l ademenea, fie că nu le știa lua folosul, fie că se mulțumea cu uneltele lui primitive de acasă.

Întâiul învăț pe care l-au luat dela străinii cari aduseră meșteșugurile înaintate a fost acela al clădirilor.

Dar când unele din satele noastre, aproape de sași s'au amestecat cu ale străinilor au început să samene cu ale lor, când nizuințele de civilizație au devenit mai pronunțate și nevoile produselor industriale mai multe, orașele străine cu breslașii lor au fost închise ermetic pentru români, chiar când aceștia ar fi dorit să pătrundă în taina nouilor meserii.

Multă vreme, la noi, „neamțul” a rămas omul năzdrăvan, care făcea „ceas cu cuc”, un om a parte, în care nu te puteai încrede, ca și în meșteșugul lui

Din neînțelegerea binefacerilor producției industriale a rămas, în bună parte, și disprețul față de meșteșugari; într-o măsură cu mult mai mare el a pornit, de sigur, și din nobleța lucrării pământului, ocupația tradițională, din moși strămoși, a țărănului român.

* * *

Înainte cu mai mult de o sută de ani, după începutul de trezire al conștiinții naționale, oamenii noștri luminați de pe vremuri și-au dat seamă de grava anomalie din vieța poporului nostru: eram un popor de sate, dar cari nu aveam nici un puternic oraș românesc. După sforțări de câteva decenii am reușit să avem câteva orașele de școli, dar nici unul de industrie și comerț românesc. Instituțiile de cultură, cu excepția alor două-trei centre, au rămas insule naționale, în mijlocul comerțului și industriei străine, din decenii în decenii mai înfloritoare.

Indemnurile din a doua jumătate a veacului trecut, după ce se desfințase breslele, pentru a îmbrățișa și fiii neamului nostru comerțul și industria, au avut prea puțin răsunet.

Mentalitatea veche a țărănului român care consideră că numai un străin de neam poate fi meșteșugar, s'a transplantat și generațiilor de intelectuali, care țineau sub demnitatea lor și a familiilor să-și îndrumeze copiii pe terenul industriei și al comerțului.

Clasa cea mai puternică dela revoluția franceză și până azi în toate țările Europei, burghezia producătoare, a fost la noi sistematic disprețuită, carierile practice n'au fost îmbrățișate, ci toată lumea s'a îmbulzit între intelectualii diplomelor școlilor secundare, ale universităților, seminarilor, etc.

* * *

Urmarea e subțochii tuturor și dintre cele mai îngrijorătoare. Clipa unirii nu ne aducea nici un oraș cu mari majorități românești în Ardeal

și Banat. Comerțanții și industriașii noștri puteau fi numărați pe degete în cele mai multe orașe și orașele.

Situația, în momentul unirii, nu era mai îmbucurătoare nici în celelalte două provincii unite: Basarabia și Bucovina. Nu era nici în întreaga Moldovă nordică. În toate aceste regiuni majoritatea locuitorilor sunt streini, ei deținând negoțul și industriile.

Motivele nu au fost pretutindenea cele dela noi. Moldova, cu Bucovina, au avut pe vremuri puternice târguri cu negoț și industrie românească. Atci invazia străină a sufocat industria autohtonă, lipsită de protecția Statului.

Deci în mare măsură aceeași mentalitate credem că e de vină pretutindenea: disprețul instinctiv (fiindcă nu e lumină de ajuns) față de industrie și comerț, față de burghezia producătoare.

Situația nu e cu mult mai bună azi nici la noi nici în celelalte provincii.

Și azi năvala crește asupra școlilor cari dau o diplomă pentru a putea trăi după o slujbă. Și azi ne repugnă industria și comerțul, afară de familiile burgheze din vechiul regat care au o întreagă tradiție în această ramură a activității.

Situația de azi din punct de vedere economic-național e aproape aceeași la orașe ca și în clipa unirii, neînsemnat comerț și industrie românească. Noroc cu unele case puternice din vechiul regat cari au deschis sucursale la noi.

Iar din punct de vedere social-cultural, aceeași izolare a intelectualităților, a oamenilor trecuți în bugetul țării, de puținii industriași și comercianți români.

Și aceasta fiind realitatea, zadarnic ne întrebăm ce împiedică o mai grabnică romanizare a orașelor. Ea nu va fi cu puțință decât în ceasul când vom fi capabili să ne creiem o burghezie națională în orașele din provincii. Funcționarii, chiar armata, nu pun nici odată pecetea națională pe un oraș.

* * *

Azi marea proprietate a fost împărțită la țărani, și pământul se adeverește insuficient. Zeci de mii de copii ai satelor umplu școlile medii. Azi se întemeiază societăți comerciale pentru exploatarea bunurilor Statului. Industrializarea își

are planurile gata. Un ajutor al capitalului străin ar putea să o pornească în stil mare. Și fără el se va începe în proporții mai mici.

Toate motivele sunt date pentru ca să se întemeieze și la noi clasa industriștilor și a comercianților. Părinții, țărani ca și intelectuali, credem că nu mai pot avea motive pentru a-și feri copii de carierele practice. Creiarea unei puternice burghezii naționale e o aspră cerință a vremii.

In legătură cu aceste considerații credem bine venite intențiunile ministerului instrucțiunii publice de a opri nouile înființări de licee și gimnazii, de schimbarea onora în școlile de industrie și comerț, cum e necesară și o temeinică și sistematică îndrumare a tinerelor generații către aceste ramuri ale producției naționale ca și protejirea lor din partea Statului.

Poezii

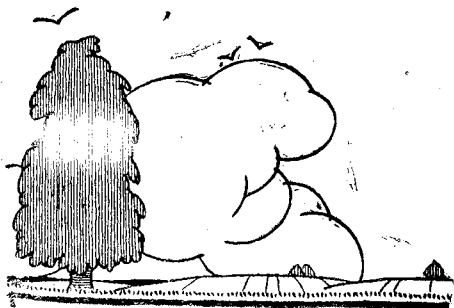
DIN VISURI MARI...

Din visuri mari, din bogăție
De gânduri risipite'n van,
Din nopți cu lună argintie
Și umbre negre de platan,
Ți-am plăsmuit o'mpărăție
Și-ai fost un împărat tiran.

PUSTIU

Pustiului de toamnă dinprejur
Ași vrea un strop de liniște să-i fur;
Să fur un strop din marele isvor
Din care sorb, în suflet să-l cobor
Și să-l prefac în zimbet dulce, drag,
Și să-ți zimbesc când mi te-areți
[în prag.

ECATERINA PITIȘ

LITERATURA SANSKRITĂ

M A H A B H A R A T A

— MAREA SEMINȚIE A LUI BHARATA —

DUPĂ EPOPEEA INDIANĂ

de VASILE AL. GEORGE

Rugăciune

Stăpân al Infinitului, Naraiana, fi milostiv și primește acest omagiu!

Sarasvati, zeiță a elocvenței și înțelepciunii, luminează mintea omească să poată pricepe sensul Dreptății!

Și ne prosternem în fața marelui Viasa, care ni-a dat cântecul glorioșului Bharata.

Recomandație

Cum dintre produsele laptelui se distinge untul, iar dintre Aria cel mai distins este brahmanul, cum dintre Vede cea mai distinsă este Araniaka, și dintre băuturile vindicătoare neîntrecută este Amrita, cum dintre ape se distinge Marea și dintre patrupeze vaca, astfel dintre toate operele cea mai distinsă este Mahabharata.

Cine a auzit-o, fie și o singură dată, nimic altceva nu poate să vadă mai cu plăcere, întocmai ca urechea încântată de glasul pivighetorii, care nu mai poate să asculte croncâitul ciiorilor.

Din această fără pereche operă se nasc gândurile poezilor, precum cele trei lumi s'au născut din cinci elemente.

Sfânta carte a lui Dharma, instruitoarea distinsului Artha și călăuza sigură a lui Moksa este această carte, pe care Viasa, înțeleptul fără de pereche ni-a dat-o nouă.

Marele ascet Dvapaiana, în timp de trei ani a alcătuit această minunată istorisire, cât timp sufletul lui s'a înălțat în contemplarea ființei lucrurilor.

Morala din această carte, care se referă la lucrurile vieții de toate zilele, la fermecarea simțurilor și la eliberare, se poate găsi pretutindeni, — ceeace, însă, nu se găsește în această operă, zadarnic am mai căuta pe lume.

I. Origina Eroilor

I. Nașterea lui Viasa

Pe țărmul lamunei, unde fluviul se unește cu sfântul Gange, odată

foarte demult, a trăit un rege, ai cărui supuși, din moși-strămoși, se îndeletniceau cu pescuitul. Și într-o zi acești supuși au găsit într'un pește mare o fetiță de toată frumusețea. Mama ei, divina Apsarasa, în urma unui blestem trebuia să trăiască în chip de pește. Regele pescarilor a adoptat făptura mică și a crescut-o în palatul său. Satiavati — astfel a fost numită — se făcu fecioară încântătoare, întunecând cu frumusețea pe toate semețele ei. Dar, totuși, purta cu sine urma nașterii pe cât de fermecătoare era apariția ei, pe atât de neplăcută îi simțea oricine apropierea, deoarece corpul răspânda un un miros de pește.

Acest lucru o chinuia cumplit pe frumoasa fată și ziua-noaptea se gândea cum se scape. S'a hotărât, ca prin pocăință, prin lăpădare de sine să câștige mila zeilor. Zile întregi petrecea pe malul fluviului, trecând în luntrea ei pelerini evlavioși.

Intr'o zi, când sfârșită de chin, aștepta pe țărm, sosi la lamuna Parasara, un mare Risi, care prin viața sfântă, ce o ducea, a dobândit putere suprapământescă. Când a zărit pe Satiavati, frumusețea ei l-a încătușat simțurile, și dintr'odată s'a trezit în ei dorința să procreeze urmași cu dânsa. Pe când își turna în cuvinte pornirea sa, fiica regelui pescarilor răspunse:

— Voi fi a ta, o mare sfânt, dacă cu suprapământescă ta putere mă vei scăpa de mirosul de pește. Și trebuie să'mi mai promiși, că îndată ce'ți voi fi născut copilul, voi fi dobândit inmaculate mea virginitate.

Parasara promise totul, și abia îmbrățișă pe Satiavati, că trupul fetei pierdă ca prin farmec mirosul de pește, dobândind și răspândind un dulce, admirabil parfum. Și grație fermecatei puteri a marelui Risi, sorocul se împlini în negândit de scurtă vreme, născându-se un fiu pe una din insulele lamunei, care se

numi Dvapaiana, ceace însemnează copilul însulei. Iar după naștere fata redobândi virginitatea, după cum făgăduise sfântul. Parasara binecuvântă pe mamă și fiu, luând din nou drumul pribegiei.

Copilul creșcu și când ajunse flăcău se trezi în el natura tatălui său. Se hotărî să fie pustnic și se despărți de mamă cu cuvintele:

— Mamă, oricând vei avea nevoie de fiul tău, gândește-te la mine și eu voi fi la dispoziția ta.

Apoi s'a retras în codri, unde petrecând în contemplații adânci, și-a dedicat viața studiului și orânduiri sfintelor Vede. Pentru această pioasă muncă primi mai târziu numele de Viasa, ceace însemnează orânduitor.

Satiavati, însă ducea în casa regelui pescarilor, părintele său adoptiv, viața ei de mai nainte. Frumusețea ei, mai strălucitoare ca totdeauna, răspânda un farmec negrăit, însutind parfumul corpului său.

2. Bhisma

În orașul Hastinapur domnea Pratipa, un mare rege din seminția lui Bharata. Din vremi străvechi această familie era obârșia marilor regi a Ciacravartilor, cari cu calitățile lor sufietești și cu puterea de neînfrânt a armelor au știut să țină în respect pe toți principii țării lor. Nici nu se putea altfel, când strămoșul glorioasei seminții era Bharata, fiul regelui Dușanta și al Sakuntalei, pe cari odinioară zeli îi făcuseră stăpâni ai întregului pământ.

Când regele Pratipa simți, că i-se apropie moartea, chemă la sine pe fiul său, care trup și suflet era demn de strămoșii săi. Și când tânărul Santanu — astfel se numea — se apropie de bătrânul său tată, Pratipa îi zise:

— Fiul meu, îndelung purtat-am grijile domniei, — iată, mă apropiu de sfârșitul vieții, și pentru aceasta depun coroana. Poartă-o cu glorie. Vești însă, că la nașterea ta zeli mi-au desvăluit soarta, ce te așteaptă. Pe țărmul sfântului Gange vei întâlni într'o zi o femeie frumoasă, ia-o de soție, deoarece zeli ți-au destinat-o. Dar ia seama: să nu te interesezi niciodată de origina ei, și orice va face fii liniștit și nu te împotrivi ei! Vești vedea, că ea va fi fericirea vieții tale.

Santanu făgădui supus, că va asculta poruncile tatălui său. Cu acestea Pratipa predă imperiul fiu-

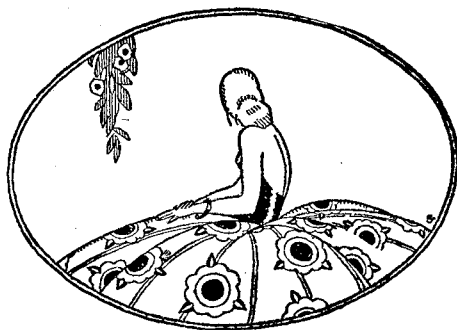
lui său, iar el se retrase în codri, ca să petreacă în sfântă pustnicie zilele ce-i mai rămăseseră. Și nu peste mult zeli au purtat pe sublimile drumuri ale cerurilor pe dreptul domnitor.

Regele Santanu conducea cu vitejie, și înțelepciune treburile țării. Dar inima i-o mistuia dorința după soția promisă de zeli. Din această cauză — de câteori grijile stăpânirii îi dau voe — rătăcea pe țărmul Gangelui. Vâna, sau holnărea, așteptând cu inima tremurătoare apariția femeii, trimisă de soartă.

Și într'o zi, când tocmai își desfăcea rugător brațele spre apele înspumate ale fluviului, o fecioară fermecătoare îi apără în cale, agrându-l cu aceste cuvinte:

— Salut ție, o, rege Santanu!

Santanu, tresărind de bucurie, se'ntoarse spre încântătoarea femeie, întrebând-o:

— Spune, tu ești aceea, pe care mi-au sortit-o zeli?

— Eu sunt — săspunse frumoasa.

— Dar ia seama, regele meu, să nu întrebii mai mult!

— Fii cine vrei, răspunse regele insuficient, nu cercetez proveniența ta. Sunt mulțumit, că te pot numi a mea.

— Voiu fi lumina vieții tale, cât n'o să-ți uiți de promisiune — spusese fata, și cu obraji îmbujorați, surzătoare, se strânse la pieptul lui Santanu, care, fericit, îmbrățișă acest dar al cerurilor.

Și după ce regele își conduse mireasa în jurul focului sfânt, trăi în fericită dragoste cu frumoasa lui soție, până când aceasta îl născu un fiu. Dar cât de negrăită a fost surprinderea lui Santanu, când a văzut cu groază, că soția sa duce pe noul născut pe țărmul Gangelui și-l aruncă în valuri, spunând:

— Dragostea umană ți-a dat viața, iubirea cerească îți dă moartea!

Santanu își aminti porunca, — nu zise, nu întrebă nimic. Dar inima lui se mistuia și misterioasa enigmă nu-i dădea odihnă nici ziua, nici noaptea. Femeea, însă, în cursul anilor mai născu șase copii, aruncându-i iarăși până la unul, în apa Gangelui cu aceleași cuvinte, pe cari le rostise la jertfirea primului copil.

Când, însă, misterioasa femeie născu al optulea copil, regele Santanu nu se mai putu stăpâni, și uitând de promisiune, cu inima înspăimântată, strigă către soția sa:

— Spune, cine ești tu, tainică și groaznică femeie, și de ce-ți ucizi copiii? O, lasă viața măcar acestui ultim copil!

Femeea privi tristă în ochii bărbatului său și răspunse:

Fie precum dorești, Santanu! Dar ți-ai călcat promisiunea și acum trebuie să te las. Pentru că, trebuie să știi, eu sunt Ganga, zeița sfântului fluviu. Ascultă-mi povestea.

Cei opt Vasudeva, zeli ai pământului, au răpit lui Vasista vaca fermecată, al cărei lapte dă tinerețe vecinică. Și când puternicul sfânt, a cărui suprapământescă putere se întrece cu a zeliilor, a observat aceasta, groaznic blestem rosti asupra hoților: „Coborâți-vă în naștere pământescă și suferiți chinul de a fi muritorii!“ Zeli pământului m-au căutat atunci și întristați mi-au povestit ce s'a întâmplat, spunându-mi: „O, Ganga, blestemul grozav al marelui sfânt apasă asupra noastră. Fii milostivă cu noi: îmbracă haină omenească, naște-ne și ucide-ne apoi numai decât în sfintele tale valuri, ca să putem scăpa cât mai curând de chinul de a fi muritorii!“ Mi-au câștigat inima și am răspuns: „Îndeplinesc dorința voastră, dar căutați-mi un bărbat vrednic de mine, ca în sămânța lui să vă pot concepe. Cei opt Vasudeva te-au ales pe tine drept cel mai nobil și mai vrednic dintre domnitorii pământului. Acum m-am învoit la toate cu bucurie, pentru că te-am ținut demn ca'n întruparea mea muritoare să'mi fi bărbat. Zeli pământului, au promis însă, că'n ultimul copil se va întruchipa câte o optime din ființa fiecăruia, — lasă-l să trăiască până la sfârșit viața omenească și să câștige tu premiul în ființa fiului de obârșie zeiască. — Acum înțelegi, de ce totul

a trebuit să se întâmple așa. Ia-ți copilul și fi fericit. Ceasul despărțirii a bătut, trebuie să te părăsești!

Cu aceste cuvinte zeia a dispărut, lăsând în urmă copilul și amintirea ei în inima bărbatului frământat de amară durere după soția sa.

Regele dădu copilului numele Bhisma. Iar Bhisma din zi în zi creștea și se întărea, până ce a devenit din el un tânăr de o frumusețe strălucitoare și un războinic fără pereche.

3. Renunțarea lui Bhisma

În timpul adolescenței lui Bhisma toate simțurile tatălui erau îndreptate asupra lui și doar cu surdă durere se gândea la soția plecată. Când copilul deveni bărbat, inima regelui Santanu fu prinsă iarăși de dorința de a-și împărți zilele cu o soție. A început din nou să hoinărească, cutreerând desigururile codrilor zile întregi la vânătoare.

Și într-o zi, când tocmai colindă pe țărmul Iamunei, zări pe Satiavati, frumoasa fiică a regelui pescarilor. Fermețătoarea femeii, stând pe țărmul apei, îl trezi în amintire întâlnirea cu prima lui soție. Nu se putu împotrivi ispitei întrupate în chipul frumoasei Satiavati, și-i ceru mâna dela tatăl ei, regele pescarilor. Acesta se'nvoi să-i dea fata, dar numai cu condiția, ca Santanu să primească a avea urmaș la tron pe fiul, ce-l va naște Satiavati.

Dar regele nu vru să-și desmoștenească pe întâiul său copil, pe Bhisma, mai cu seamă, că-l investise cu solemnitate ca Iuvaradja, moștenitor de tron. Trist se întoarse acasă, în capitală, și ziua-noaptea nu se gândea decât la frumusețea Satiavati-ei. Abia de atingea mâncarea și băutura. Palid și tăcut rătăcea prin sălile palatului.

Bhisma, fiu credincios, îl privea cu inima strânsă, și într-o zi îi zise:

— August părinte, spune-mi, ce durere te mistue? Poate să-ți fiu de ajutor și-o să putem înlătura necazul.

Regele Santanu încurcă, doar câteva vorbe, nevoind să desvăluie pricina durerii. Dar în urmă, după calde și stăruitoare cuvinte, mărturisii, că o groaznică luptă sufletească îi sfășie inima, zicând:

Datoria, ce o am față de tine, luptă în inima mea cu iubirea și mă tem că singura jertfă a acestei lupte va fi viața mea.

P A S T E L

*Din depărtări, de undeva, pe zare,
Iși scoate capul soarele, — hilar
Neașteptat și luminos apare
Spărgându-se în fândări de cleștar.*

*Pe vârful zdrențuit de pădurice:
Iar norii, moi și rari, de lână albă,
Încep să se deșire, să se strice,
Ca fulgi de-argint înșiruiți în salbă*

*În jurul zării, poleită 'n soare.
Lumina se înoadă 'n rotogoale
Și se pravale 'n ghemuri pe pripoare
Din ce în ce mai caldă 'n spații goale.*

*O, mierlă 'n crâng se ceartă printre crângi...
Tăcerea mută peste lan coboară,
În pădurice câteva talangi
Îndepărtat și rar un glas strecoară*

*Un glas ne-auzit, părută șoptă...
Târziu, incremenit, ascult ceva:
E aeru 'ncropit, tăcerea coaptă
Coboară tot mai caldă, tot mai grea.*

CONST. R. CRIȘAN

Și povesti totul. Bhisma sta tăcut în fața tatălui său, dar deoarece în sufletul lui nu era nici urmă de egoism, răspunse dintr'odată:

— Tată, renunț la tron. Voi merge însumi la regele pescarilor și-ți voi aduce pe Satiavati.

Zadarnică fu împotrivirea tatălui. Bhisma rămase hotărât. Căuta pe regele pescarilor, se prezentă și cerând pe Satiavati pentru tatăl său, vorbi astfel:

— Iau martori pe cei trezecișitri de zei: promit să trăesc virgin până la moarte, ca nici măcar din cauza vr'unei urmaș de-al meu să nu fie ceartă pentru succesiunea la tronul, la care eu acum renunț.

Regele pescarilor la aceasta, se învoui și Bhisma duse acasă cu pompa cuvenită pe Satiavati, regeasca mireasă. Bucuria lui Santanu era ne-

mărginită, dar totuși îl dorea inima, că a fost silit să lipsească de tron pe nobilul său fiu. Dar Bhisma îl liniști, și nunta avu loc în mijlocul unor serbări fără pereche.

În cursul vremii Santanu avu doi copii dela această soție: Citrangada și Vicitravirya. Dar abia crescură copiii și regele Santanu muri, urmând pe strămoșii săi pe Marele Drum. Iar Norocul, se vede, n'a privit cu ochi buni pe urmașii săi, pentru că primul copil, înainte de a ajunge la tron, a căzut în luptă cu un Gandharva. Atunci Bhisma, care luase asupra-și grijile domniei, investi ca rege pe cel mai tânăr.

(Urmează)

Din viața plantelor și animalelor

PĂIAJENII

de CARL EWALD

trad. de I. CANST DELABAIA

Pe unde acum se vedea numai mărăciuiș, au trăit odată copaci mândri și tufe dese, care toate au căzut pradă securei și acum fășniau doar ici-colo, din trunchiurile retezate, ramuri lungi, subțiri, anemice.

Printre trunchiurile de copaci, hălăduia o lume întreagă de buruiene și spini, între care se lăfăia piciorul caprei, pătrunjelul sălbatec și alte surate, cu fața atrăgătoare, dar cu sufletul adesea otrăvit.

Multe, aveau lujerul nalt și se înălțau așa, de parcă erau tufe de arbuști, iar nu niște biete vierzăciuni, care pier iarna și răsar primăvara, dintr'un colț de rădăcină ori un grăunte de sămânță.

Se umflau de mândrie, se întindeau în dreapta și în stânga, se lăsau desmierdate de vânt, se frângeau, pierdeau frunze și căpătau altele, parcă aveau să mai trăiască cine știe cât. Dacă le întreba cineva cam ce rost au în viață, se făceau că nu aud, ori răspundeau în vânt, ori negau că ar ști ceva despre un viitor.

E drept însă că piciorul caprei, cel puțin, scotea o floare albă, pe care o înălța la soare ca pe o umbrelă întoarsă, pe când ramurile care eșiau din trunchiurile retezate ale copacilor, rămăneau numai niște vlăstare sterpe, fără floare și fără rod.

— Dar aici e o pădure întreagă, zise într'o seară un șoarece, stând în verdeață și privind în sus cu ochii limpezi.

— Noi suntem pădurea, zise piciorul caprei.

— Uităte la noi, interveni și pătrunjelul, dacă-ți plăcem, fă-ți cuibul în umbra noastră, îți punem cu drag la îndemână, tot ce avem.

Dar tufele adevărate, se amestecară în vorbă:

— Nu crede ce-ți spun buruienile. Așa sunt ele: toată vara trănănesc, toamna se trec, de nu rămâne nici urmă dintrînsele.

— Eu nu știu ce e toamna, zise pătrunjelul.

— Eu nu cred în toamnă, sări de colo piciorul caprei. E o poveste, care li s'a agățat de gât tufelor.

— Cu toamna, lucrul e adevărat, răspuse șoricelul. După toamnă vine iarna și atunci e vorbă să strângi ceva la cămară. Bine că mi-ai adus aminte. Cred că am să-mi sap o gaură, acolo, printre pietre și am să încep să adun merinde.

— Poate să se bage în pământ, cine vrea, zise pătrunjelul.

— Noi rîvnim mai în sus, zise piciorul caprei.

Apoi stătură o clipă tăcuți, până ce pătrunjelul, cu un oftat, trădă gândul amândurora:

— Dacă ar veni o pasere, să-și facă cuibul în noi!

— Avem s'o umbrim și s'o legănăm, ca să se simtă atât de bine la noi, în cât tufele adevărate să crape de necaz.

— Dar nu vreți să vin eu? se auzi un glas.

Și se ivi o vietate curioasă cu Pielea cenușie.

— Cine ești tu? întrebă pătrunjelul.

— Eu sunt păiajen, răspuse vietatea.

— Știi să zbori? întrebă piciorul caprei.

— Știu din toate câte ceva, când trebuie.

— Mănânci muște?

— Toată ziua.

— Depui ouă? întrebă piciorul caprei, căci, de bună seamă, ești ființă femeiască.

— Da, slavă Domnului, răspuse păiajinița.

— Atunci, pentru noi, ești o pasăre, zise pătrunjelul.

— Fii binevenită! strigă piciorul caprei. Pari a fi foarte ușoară. Nu frângi, nici o rămurică.

— Te poți apuca de lucru, când vrei, zise piciorul caprei.

— Material pentru cuib, este destul aici în mărăciuiș.

— Dacă din când în când ne șterpelești câte o frunză, nu face nimic, adăugă pătrunjelul.

— Mulțumesc mult, eu port materialul cu mine.

— Mie nu-mi plac bagajele, zise piciorul caprei, iar pătrunjelul adăugă: Cred că-ți vine și bărbatul.

— Ba, slavă Domnului, n'am bărbat.

— Săraca, zise șoarecele, care stătea deoparte și asculta. Trebuie să-ți fie grozav de urât.

— Na! asta e obișnuită trănăneală a muerilor, zise păiajinița, batjocoritoare. Asta ne face pe noi, femeile, să fim niște ființe atât de ridicole și disprețuite. N'auzi decât: bărbatu meu încolo, bărbatu meu încoace. Ași vrea să știu: la ce adică avem nevole de bărbat? nu-i decât o povară. Dacă mi-ai lua odată un bărbat, cel puțin, în nici un caz să nu stea la mine.

— Cum vorbești dumneata, zise șoricica. Nu-mi pot închipui ceva mai bănuielnic decât ca să nu stea bărbatul meu la mine. Și așa vrea să știu cum ai putea eu să-mi cresc copiii, dacă n'ar fi o ființă bună, care să mă ajute.

— Eh, vorbă să fie, copii încolo, copii încoace, zise păiajinița. Eu nu înțeleg alintările. Pui ouăle într'un loc potrivit și le lași în voia lor.

— Nu grăește ca o pasăre, zise pătrunjelul, căzând pe gânduri. Iar piciorul caprei adăugă: și eu încep să mă tem de dânsa.

— Puteți să-mi ziceți cum vă place, zise păiajinița. În niciun caz însă, eu nu mi fac de lucru cu pasările obișnuite. Dacă sunt aici prea multe păsări, atunci nici n'ași vrea să rămân aici.

— Ferească Sfântul, răspuse pătrunjelul, temându-se ca nu cumva să plece păiajinița. Aproape nu vezi pasăre pe aici. Când s'au tăiat copacii, au zburat toate în pădure, zise piciorul caprei.

— Da, e pustiu aici, se p'ânseră nuelele depe trunchiurile copacilor, nu se aude glas de pasăre.

Dar păiajinița era de altă părere. E bine aici, zise ea, muștile bázile, și asta îmi face plăcere.

Piciorul caprei și pătrunjelul își întinseră capetele, pline de mulțumire.

Păiajinița se rotla împrejur, cercetând locul, iar șoricica o urmăria cu ochii, tot timpul.

— Să am iertare, zise șoricica, la ce adică vrei să-ți faci cuib, dacă ouăle le lași în voia lor?

— Ascultă, dragă șoarece, zise păiajenul, poți să zici cât ți-o plăcea că sunt femeie fără stăpân. Eu nu mă gândesc decât la mine și la trebuințele mele, iar de mine mă îngrijesc singură. Dacă m'ași hotărâ odată să-mi iau bărbat, a-

poi, nemernicul, să poarte el grijă de mine.

— Doamne ferește, cum vorbești dumneata de bărbat! zise șoricica. Bărbatul meu e mult mai mare și mai puternic decât mine.

— Nu-l cunosc, răspuse păiajinița, nepăsătoare. În neamul meu, bărbații sunt cam de patru ori mai mici decât noi femeile. Sunt niște ființi păcătoase, care nu-s vrednice să le dăruiești o muscă. Mi-ar fi rușine să împart casa cu un asemenea domnișor... Dar, acum clădesc.

— Ar fi mai bine să aștepti până se face ziuă, o sfătui pătrunjelul.

— Mie îmi place mai bine întinericul, răspuse păiajinița.

Apoi se urcă pe vârful piciorului caprei și aruncă o ochire împrejur.

— Trebuie să ai ochi buni, ca să vezi ceva, acum seara, zise șoricica. Nici ai mei nu sunt de lepădat, totuși nu m'ași apuca să construiesc noaptea.

— În ce privește ochii, eu am opt, zise păiajinița, și ochii mei văd ce trebuie să vadă. Și picioare am opt, și-o spun de acum, ca să nu te mai miri și de asta. Mai ales, sunt o femeie care știe să se învârtească oriunde. Nu cunosc nici moleșeală nici mofturi.

Apoi se prinse cu partea dinapoi a trupului de piciorul caprei și-și dădu drumul în gol cu capul în jos.

— Iși frânge gâtul! strigă șoricica speriată.

Dar păiajinița răspuse de jos: „N'am gât! și chiar dacă ași avea, nu mi l'ași rupe. Tu, dute acasă la bărbătelul tău iubit și dragostește-te cu dânsul. Când vii mâine, ai să vezi ce ispravă poate să facă o femeie vrednică, dacă nu-și pierde vremea cu dragostea și cu alte asemenea simțiminte de prisos”.

— Șoricica plecă, întâi, fiindcă avea treabă, apoi fiindcă vorbele păiajiniței o jcniseră. Dar piciorul caprei și pătrunjelul sălbatec, trebuiau să rămână acolo unde se găseau, iar nuelele lungi de pe trunchiurile copacilor de asemenea. Și așa de minunat lucra păiajinița, încât nici unul dintrâșii nu închise ochii toată noaptea, uitându-se cum lucrează gângania mititică.

De fapt, nu făcea alta decât se dedea mereu de-a tumba, își dădea drumul cu capul în jos, ba de pe o ramură, ba de pe alta, se urca apoi și-și dădea din nou drumul în jos. Și deși n'avea aripi, cece putea să vadă oricine, își dădea

HEINRICH HEINE

DIN „CÂNTECE”

Imbrăcând tot alte fețe,
Sunt mereu de tine-aproape,
Veșnic cu durerea 'n suflet
Și cu lacrimi subt pleoape.

Printre brazde înflorite,
Petrecând, în zi de vară,
Când strivești pe un biet suflet,
N'auzi o jelire ușoară?

Când, a lene, rupi o roză
Și o scuturi de petale,
Ca-un copil ce se alintă,
Nu m'auzi cum plâng de jale?

Când l'asemenea ispravă
Indrăznește-odată, spinul
La un deget să te 'nșepe,
Nu-mi auzi atunci suspinul?

Chiar în glasul tău, când sună,
N'auzi plânsul meu de jale?
Noaptea, sufăr și mă tângui
Din adâncul ființii tale.

Trad. de I. CONST. DELABAIA

drumul în văzduh, sărind de pe o ramură pe alta. Nu greșea niciodată săritura și nu i-se întâmpla nimic. Înco'o și încoace, în sus și în jos, așa petrecu toată noaptea.

— Tot e pasăre! izbucni pătrunjelul, vesel.

— Desigur, răspuse piciorul caprei, alta ce ar putea să fie?

Dar ramurile de pe trunchiurile copacilor, se întindeau una către alta și-și făceau semn, batjocoritoare.

— Nici vorbă să fie pasăre, ziseră ale. Poate să cânte? Auzit-o-ați măcar ciripind?

Când păiajinița se opri o clipă din lucru, ca să-și mai tragă sufletul, pătrunjelul îndrăzni s'o întrebe:

— Știi să cânt?

— Dec! răspuse păiajinița, crezi că eu îmi pierd vremea cu asemenea fleacuri? La ce e bun cântecul? Viața e numai trudă și muncă și când o femeie singură duce grijile traiului, trebuie să-și miște brațele și să puie mâna zdravăn,

— Totuși, păsările cântă.

— Cântă fiindcă sunt amorezate, zise păiajinița, dar eu nu sunt amorezată.

— Așteaptă până și-o veni cel sortit, zise pătrunjelul.

— Care o fi să vie, să ia bine seama, zise păiajinița. Apoi își dădu drumul în văzduh și aceasta se repetă multă vreme.

Dar, către răsăritul soarelui, piciorul caprei și pătrunjelul, erau să cadă jos de uimire: păiajinița stătea suspendată în aer, între cele două plante; își trăsese picioarele sub dânsa, făcându-se ghem și dormia ca piatra.

— Se razimă pe tine? întrebă piciorul caprei.

— Nu, răspuse pătrunjelul. Nu stă pe tine?

— Ferească Sfântul, zise piciorul caprei.

— Nici pe noi nu șade, interveni ramurile de plopi.

— Atunci, tot e pasăre! strigară încântate, cele două plante.

— O pasăre nu doarme suspendată în văzduh, ziseră rumurile.

— Trebuie să fie o vrăjitoare, șopti șoricica, care tocmai venise iară. Să așteptăm până se luminează bine, poate atunci om vedea cum stau lucrurile.

Și, când răsări soarele, văzură minunea: între vrejii piciorului caprei și ai pătrunjelului, erau prinse în lung și'n lat, o sumedenie de fire subțiri, cari străluceau la soare de-ți era mai mare dragul. Alte fire treceau de-a curmezișul și formau cercuri cari porniau dela mijloc, lărgindu-se neconținut.

— Ah! zise șoricica, acum pricep. Aici la mijloc a stat, dar unde o fi acum?

— Aici sunt, răspuse păiajinița de subt o frunză. Nu pot suferi razele prea puternice ale soarelui. Cum îți place isprava mea? de altminterea nu sunt încă gata.

— Tii! zise șoricica, îți spun drept, ți-ai durat un cuib ciudat.

— Cuib încolo, cuib încoace, zise păiajinița. Voi ați vorbit de cuib, nu eu. Tu te gândești mereu că eu sunt o biată femeie prăpădită, moaleșe, ca tine și ca celelalte. Vă înșelati. Ce să fac eu cu un cuib? mă simt foarte bine, aici, subt frunză. Aici e umbră și-i bine. Firele de sus, sunt cursa mea; acolo prind muștele. Cum s'o înoura puțin, mă apuc iar de lucru.

Curând după aceea, soarele se ascunsese subt nouri, apoi veni o bură ușoară de ploale. După ce stătu ploaia, păiajinița ieși de subt frunză și-și întinse cele opt picioare în aerul umed.

Apoi porni la lucru.

Vedeau toți cum trăgea din partea de jos a trupului o mulțime de fire subțiri. Apoi începu să le respire cu pieptenii ce avea la vârfurile picioarelor. După ce pieptănă firele, le răsuci la olaltă, formând ațe groase pe cari le prinse una lângă alta, în locurile unde i se părea că a rămas vreo deschizătură, ori unde rețeaua părea prea slabă. Toate firele erau unsuroase și lipicioase, așa că muștele ce se apropiu, trebuiau să se prindă. În cursul zilei, rețeaua fu gata și toți se minunau cât era de drăguță.

— Acum am aranjat totul, zise păiajinița.

În clipa aceea veni un graur și se așeză în vârful uneia din ramurile de plop.

— Nu găsim aici ceva de-aie gurei, ceva viermușori, vreun păiajen?

Piciorul caprei și pătrunjelul nu scoteau o vorbă, erau cât pe ce să se veștejească, de frica de a nu-și pierde oaspele. Șoricica o luă la sănătoasa, ca să-și puie pielea la adăpost, dar ramurile lungi de pe trunchiurile copacilor, grăiau între ele că tocmai venise un păiajen, minunat de frumos, care-și țesuse mreaja, în noaptea trecută.

— Nu văd nimic, zise graurul, și sbură de acolo.

Păiajinița își dăduse drumul cu iuțeala fulgerului, lunecând pe dunga unui fir; se culcase la pământ și rămăsese ca moartă. Acum se urcă iar la loc, se așeză în mijlocul rețelei, întinzându-și alene cele opt picioare.

— Putea să iasă urât de tot, zise ea, dar acum îmi vine mie rândul.

Chiar în clipa aceea se apropie o muscă micuță, care veni drept către mreaja de păiajen; se izbi de firele vrăjmașe și rămase spânzurată.

— Asta e o arvună, zise păiajinița triumfătoare. Cu fălcile îmbuibate de otravă, mușcă musca, lăsând-o moartă pe loc; apoi o înhăpă. Areeaș soartă o avură alte trei muște, cari se prinseră în mreajă.

Păiajinița era acum sătulă. Mai multe insecte mici, care îi se mai prinseră în mreajă, le lăsă să se bălăbănească acolo, fără să se mai uite măcar la dănsule. Văzând însă că vine iar o muscă chipeșă, grasă, o mușcă; o prinse în laț și o agăță într'un colț, ca merinde de rezervă.

— Poate să-mi prindă bine, dacă vin vremuri grele, zise ea.

— Foarte cuminte, zise șoricica. Este cel întâlu cuvânt al tău, care-mi place. Altminterea, trebuie să ți-o spun, nu-mi plac metodele tale. Ești prea vicleană. Apoi te folosești de otravă, ca șarpele. Asta nu-i lucru cinstit.

— Crezi? întrebă păiajinița în batjocură. Nu cumva asta e mai rău decât ceea ce faceți voi. Tu suni din trâmbiță, când te apropii de pradă. Nu-i așa, cinștite șoarece?

Așa face o dacă ași avea trâmbiță, zise șoricica. Eu, slavă Domnului, nu sunt hoată și ucigașă, ca tine. Îmi adun nucile, ghinda și ce se mai nemerește, dar n'am făcut niciodată vreun rău cuiva.

— Tu ești o fetișcană dulce, drăguță, din vremea veche, răsă păianj'n'ța. Lei ce-ți cade în mână, mulțumindu-te cu atâta. Apoi te duci acasă și lași să te desmierde bărbătelul și plozii. Eu îți spun drept, sunt croită din altă stofă. Nu dau două parale pentru alintări, dar am *poftă*. Îmi place carnea... carne frumoasă, gustoasă, de muscă. Și multă... Nu cer nimănu, nimic, ci'mi procur singură ce-mi trebuie. Dacă-mi merge bine, am eu singură tot meritul și toată bucuria; dacă-mi merge rău, nu mă bocesc nimănu. Ar fi bine să fie multe femei ca mine.

— Ești grozav de crudă, zise șoricica

— Prostii! răspunde păiajinița. Suntem toți la fel. Nu sunt mai rea decât cei mai mulți. În ce privește piciorul caprei și pătrunjelul, ei se ceartă pentru fluturi și albine și-și fură lumina și aerul, decâteori pot.

— Foarte adevărat, zise pătrunjelul.

— E o femeie de o inteligență uimitoare, adăogă piciorul caprei.

Dar șoricica nu se astâmpără: „Ai un rume atât de urât!”

— N'am ce face, răspuse păiajinița. Mi l'au hărăzit oamenii, fiindcă duc în fălci puțină otravă. De biete muște, pe care le prind, li pare grozav de rău, deaceeaucid orice muscă care lise așeză pe nas. Cum e fusta, așa și nădragul. Totul e mai formă și fațadă. De altminterea nu m'ași împotrivi să-mi schimb numele. Ai putea să-mi zici *țesătoare*, dacă-ți place mai bine. Numele asta, îl poate rosti o damicelă ca tine, fără să leșine, și mie mi-ar prinde bine, fiindcă nicio gânganie din lume nu țese atât de fin ca mine.

— Asta o fi așa, zise șoricica, dând din cap. Dar șade urât, ceea ce faci tu, și apoi ești de o hâzenie neiertată.

Păiajinița răsă: A, de asta e vorba. Ia te uită dragă madam șoarece, îmbrăcămintea mea e practică. Stralele mele, sărăcăcioase, cenușii, se potrivesc cu munca mea. Slavă Domnului; nu trebuie să mă gâtesc ca celelalte, care se împoponează ca să aibă noroc în dragaste, să flirteze și să se îngâmfe. Unei femei cum se cade ar trebui să-i fie rușine să facă așa ceva. Dar, desigur, idioții mă disprețesc pentru haina mea simplă. Las' să se

bucure. Mie nu-mi pasă de dânșii și îl mănânc când mi se prind în mreață.

Șoricica plecă, dând din cap, în vreme ce pătrunjelul și piciorul caprei șoșoteau, iar păiajinița stătea tlcnită în mreața ei; stătea cu picioarele întinse și mistuia.

După răsăritul soarelui, se coborî din nou sub frunză. Șoricica veni însă iar și se uita în sus.

— Doamne? întrebă ea.

— Cred, zise pătrunjelul, și nu trebuie s'o trezești cu palavrele tale.

— Este și rămâne pasărea noastră, zise piciorul caprei. Chiar dacă se poartă altfel decât celelalte păsări. În tot cazul, ne-a arătat cinstea și încrederea de a se acivă la noi și de aceea cerem ca să fie respectată.

— Ei așa, ce mai pasăre l răsără ramurile.

— În tot cazul, e mai bună decât nimic, zise pătrunjelul.

— Pasăre nu-l, începe șoricica, dar, despre asta, poate să fie și ea bună de ceva. Cred că e o fată bătrână, nenorocită, care s'a săturat de viață. Poate că a părăsit-o iubitul. Așa ceva te doare amarnic. Bărbatul meu dintâiu, a fugit cu un șoarece alb, tocmai când devenisem mamă; vorbesc din experiență.

— Poate să fie așa, zise pătrunjelul, pe gânduri, dar ce e de făcut?

— Trebuie să căutăm s'o facem fericită, își dădu cu părerea șoricica. Dacă duce mai departe viața asta, devine din ce în ce mai amărâtă și, în cele din urmă, toate pornirile mai blânde se înăbușă într'însa. Dacă i-am putea găsi un bărbat...

— Da, dacă am putea, oftă pătrunjelul.

— Atunci poate își durează și eu un cuib adevărat cu ouă micițe într'însul.

— În clipa aceea, păiajinița scoase capul de sub frunză: „Ce palavre mai spunei?”

— Vorbim de tine, răspunse șoricica. Tocmai ziceam că ar fi bine să te măriți. Nu e bine ca o femeie să stea, o viață, singură. Dintr'asta femeia devine curioasă și acră. Dacă a ști ce răpitor e să-ți vezi copilașii, să-i hrănești și să-i introduci în viață.

— Prostii! mormăi păiajinița.

— Este menirea naturei, zise șoricica. Și poți să spui ce poftest, cu tot am să fac pentru tine, tot ce stă în puterile mele. În drumul meu prin măraciniș, văd în

fiecare zi o mulțime de păiajeni. E drept că sunt mult mai mici decât tine, dar totuși foarte drăguți. Poate găsesc unul mai chipeș. Am să-i spun că este aici o domnișoară, de-a lor, care stă și așteaptă pețitor.

— Atunci, ai să spui o minciună prestească, îl sări în vorbă păiajinița. Nici nu trebuie să cauți pețitor, care să fie mai mare decât mine, fiindcă bărbații noștri sunt toți niște stârpituri. Trebuie să știi că nici una din noi nu credem că bărbații ar fi buni de vreo ispravă. Ne-am încredințat de mult că numai noi, femeile, putem face ceva.

— Acum plec, zise șoricica. Găsesc eu pe cel potrivit. Și știu sigur că ai să fii mult mai drăguță, dacă te îndrăgostești.

— Poți să fugi, șoricico. Nu s'a născut, încă bărbatul care să-mi placă. Dar tu n'ai altceva în cap decât dragostea și alte asemenea prostii.

Păiajinița mai ucise o muscă, îi puse lațul și o spânzură, apoi se ascuse iar sub frunză. Șoricica o luă la fugă, iar piciorul caprei și pătrunjelul își împreună capetele și puseră la cale viitorul.

A doua zi, înainte de amiază, se văzu un bărbățel de păianjen foarte nostim, suit pe pătrunjel, dar la o depărtare bunicică de cuibul „Domnișoarei”.

Dupăce își netezi vârfurile picioarelor, țesu câteva fire frumoase, pentru a arăta ce poate, și și desfăcea și strângea picioarele, ca să se vadă cum e la chip. Șapte din ochii lui străluceau de iubire, pe când al optulea pândia cu grijă, ca să nu-l înhăpe domnișoara...

— Îngăduiți-mi, duduie, să vă ofer inima și mâna.

— Poate să și dovedească cele spuse, zise pătrunjelul.

— Un bărbat admirabil, îl laudă piciorul caprei, iar șoricica povesti cum l'a adus acolo.

Dar domnișoara rămase rece: „Găgăuța!”, zise ea.

Cavalerul nu cedă însă așa de ușor. El își mlădiă cochet partea dinainte a trupului, pândia cu doi ochi ca să nu i se întâmple ceva, iar ceilalți șase se arătau din ce în ce mai îndrăgostiți.

— Să nu credeți că vin să vă cad sarcină, zise el. Am și eu mreața mea, ceva mai încolo, și-mi pot agonisi ușor cele câteva muște ce-mi trebuie. Ba am prins chiar și am spânzurat cinci muște grase,

frumoase, și are să fie o cinste pentru mine să vi-le pot oferi mâine, ca să vedeți că numai dragostea mă mână.

— Ce prostii vorbești, zise domnișoara. Ce naiba să fac cu un bărbat așa de nemernic?

— Doamne păzește, zise el, și acum nu mai avea decât un singur ochiu, îndrăgostit, atât de crunt se uita la dânșul domnișoara. Dacă propunerea mea vi se pare nepotrivită mă retrag și aștept până ce altădată...

— Cred că ar fi cel mai bun lucru pentru dumneata, zise ea. Vezi de o șterge îndată, căci altfel... Auzi îndrăzneală să mă hrănească pe mine bărbatul! și se repezi după cavalier, dându-și drumul în jos pe firul ce-și toarse în grabă.

— El isbuti să scape și, după o clipă, domnișoara ședea iarăși în mreața ei, mai arsă decât ori când.

— Ce femeel zise șoricica.

— Da.. nu-i așa? răsă păiejenița; dar pătrunjelul interveni:

— Nici nu poate lua cineva pe cel dintâi venit.

Iar piciorul caprei căuta deosemeni să înbuneze lucrurile: „Se vede că nu era cel sortit”.

Într'astea pretendentul nenorocit alerga prin măraciniș și povestea cu jale celorlalți păianjeni despre femeia minunată, care și-a durat cuibul între pătrunjel și piciorul caprei.

— O asemenea frumusețe, n'am văzut în toată viața mea. E însă de o mândrie fără păreche. M'a respins ca pe un netrebnic, și-a bătut joc de mine, dar nu pot s'o uit și simt că din asta mi se trage moartea. În tot cazul eu unul nu mă mai însor câte zile voi avea.

Se uitau toți la dânșul cu ochii mari și-l rugau să le mai spuie odată cum s'a întâmplat. Nu trecu mult și în toată întinderea măracinișului se lăfise vestea despre mândra și frumoasa prințesă fără inimă.

Porniră unul după altul ca să-i ceară mână, întrecându-se care mai de care, ca să se arate mai vrednic. Pe șease, domnișoara i-a prins și i-a mâncat, după ce și-au făcut declarația de dragoste; pe doi nici nu i-a lăsat măcar să deshidă gura. unuia i-a făcut de petrecanie graurul, tocmai când voia să facă o plecăciune, iar unul, văzând cum îl primește, se sperie atât de tare încât se rostogoli într'o băltoagă și se înecă.

— Trebuie să fie doisprezece, zise șoricica.

— Nu i-am numărat, răspunse domnișoara înțepată.

— Ești o muere groaznică, zise șoricica. Îți povestesc că ai să te cobori în groapă, fără să ai un copil.

Pentru întâia dată, păianjenița făcu o mutră serioasă.

— Este stupid că nu poți căpăta prunci, fără să ai nevoie de bărbat.

— Acum i-se moaie inima, zise șoricica, iar piciorul caprei și pătrunjelul scoaseră exclamații de mirare.

Păianjenița le răsturnă însă toate nădejdlile: „Prostii!” zise ea. Totuși rămase întrucâtva pe gânduri, se uită la piepteni picioarelor și nici nu băgă de seamă că o muscă proaspătă i-se prinsă în mreajă. Apoi grăi, ca pentru sine:

— Adică, la drept vorbind, trebuie să aibă cineva grija de a mai aduce în lume câteva țesătoare harnice. Imi dau și eu seama că am datoria de a lăsa moștenitoare, care să ducă mai departe disprețul pentru ticăloșii de bărbați.

— Se cumintește, șopti șoricica, apoi o luă la fugă prin măriciniș și chemă pe toți păianjenii rămași:

„Cine va cere mâine mâna prințesei, o capătă”, strigă ea. „Nu mai e de recunoscut. S'a topit ghiața. Inima ei e ca ceara. Nu mai prinde muște, nu mănâncă și nu bea. Șade cu ochii ațintiți și așteaptă. Grăbiți-vă!”

Domnii păianjeni se uită neîncrezători, unul la altul. Nici unul n'avea curajul să mai facă o încercare. Între ei se afla însă un tânăr subțiratic, care trăsese numai cu urechea când ceilalți vorbeau despre prințesa minunată, fără a rosti o vorbă.

— Cred că eu am să încerc, zise el deodată.

— Tu? exclamă ceilalți, și isbuciră în râs.

Mărunchelul îi lăsă să râdă, cât li-o plăcea.

— Cred că nu vă stau nimănul în cale, zise el liniștit. Doară nici unul din voi nu îndrăznește. Eu am așa o poftă să-mi încerc norocul. Dacă a respins doisprezece, poate că pe al treisprezecelea îl iea. Cred că ceilalți au și lucrat prost. Puteți să veniți și voi să vedeți cum voiu lua-o eu.

Și în adevăr, a doua zi îndrăznețul porni. Înaintă pe cele opt picioare, încet și liniștit. Ramurile

lungi de pe trunchiurile copacilor își întindeau gâturile pentru a-l privi. Piciorul caprei și pătrunjelul își așternură florile și foile, ca să-i înlesnească mersul. Șoricica se așezase pe picioarele dinapoi și stătea la pândă.

Prințesa însă ședea tăcută în mreaja ei și se făcea că nu vede nimic.

— Prințesă, începu el, vin să vă întreb dacă mă vreți de bărbat.

— E al treisprezecelea, zise ea. Dar în sinea ei se gândia că, parcă acesta era mai suportabil decât ceilalți. Toți voiau s'o iele de nevastă, pe când asta întreba dacă îl vrea de bărbat. Suna modest și drăguț.

— Știu, urmă el, că e îndrăzneală din partea mea să vă fac o asemenea propunere. Ce e un biet bărbat în fața unei femei? Și, mai ales, ce este un biet prăpădit ca mine, față de dumneavoastră, care sunteți cea mai mare și mai frumoasă femeie din tot ținutul, dar tocmai aceasta mă atrage către dvs.

Prințesa întoarse privirea și se uită la dânsul. S'ar fi prăvălit la pământ de frică, și subțiraticul ei, el lăsă în jos cei opt ochi ai lui. Câțiva păianjeni, cari se luaseră după dânsul, o tuliră, cât îi ținură picioarele.

— Acum îl inhapă! strigară piciorul caprei și pătrunjelul.

Dar eu nu'l atinse. Luă o muscă, care tocmai i-se prinsă în mreajă, o mușcă de moarte și se pregăti să o devoreze, ticnită și cu poftă, în vreme ce se uita lung la pretendent.

Era un biet prăpădit, care tremura din tot trupul, crezând că i-a sunat ceasul din urmă. Dar tocmai deaceia îi plăcea prințesei. Era de părere că tocmai așa i-se șade bine unui bărbat. Iar el, văzând-o că n'are de gând să se repeadă la dânsul, se gândi că poate să meargă mai departe cu propunerea.

— Imi dau bine seamă, zise el, că nu puteți găsi în mine nimic deosebit. Sunt așa cum sunți și nu vreau să mă laud, dar dacă ași putea deveni tatăl unei fete, care să vă samene dumneavoastră, atunci mi-ași privi ca atinsă ținta vieții și ași fi fericit.

Atunci se întâmplă ceva extraordinar. Ea luă un picior de muscă și i-l aruncă lui, ceea ce la păianjeni însemnează cât un da.

Tremurând de frică și de fericire, el se târi mai aproape de dansa.

— Bine, zise ea, te ieau. Dar, bagă de seamă să nu mă superi, că atunci te mănânc.

...Și se prăznuî îndată nunta, fiindcă nu era nimic de așteptat. Pătrunjelul și piciorul caprei, își risipiră floarea albă, pentru a sărbători pe nuntași. Bucuria lor era mare. În desișul lor va sălășlui de acum o familie și vor fi la fel cu celelalte tufișuri; ramurile rare de trunchiurile copacilor, își uită ele invidia, dar cea mai fericită era șoricica, care pusese la cale toată isprava asta. Își scoase puli din ascunzătoarea cuibului, ca să vadă și ei fericita păreche. Clopoțelii își răspândiră clinghetul, macul răsese, iar holbura își închise potirul cu un ceas mai curând ca de obicei, pentru a nu turbura pe însurații cu priviri supărătoare.

— Mireasa mănă toate muștile adunate, fără a da și mirelui măcar să guste. Dar asta nu eră nimic. Lui îi stătea fericirea ca un nod în gât, așa că tot n'ar fi putut să inghită nimic. Se făcu mititel și când odată ea îi trecu pieptenele pe spinare, el se cutremură, ca de moarte.

A doua zi, soarele se sculă cu noaptea în cap.

— N'ați văzut încă pe tinerii însurații?

— Nu, zise pătrunjelul.

— Dorm, șopti piciorul caprei.

— Ah, oftă șoricica. Acuma să-i vedeți ce drăguți și pretenoși au să fie. Ce minuni face dragostea și când mai vin și copiii...

— Crezi că atunci pasărea noastră are să cânte? întrebă piciorul caprei.

— Tocmai glas de cântăreață nu prea are, răspunse șoricica, dar cum am spus: dragostea! Ce nu face ea? și răsău toți. Răsări soarele și răsese și el.

În sfârșit se ivi și păianjenul de sub ascunzătorul frunzelor,

— Noroc! chiscui șoricica. Noroc, noroc! repetară piciorul caprei și pătrunjelul.

Dar păianjenița se întinse și căscă. Apoi se duse de se așeză în mreaja ei, parcă nimic nu s'ar fi întâmplat.

— Unde e domnul soț? întrebă șoricica. Nu se îndură să iasă din puf?

— L'am mâncat, azi dimineață, răspunse păianjenița.

Atunci șoricica începu să țlue, de răsuna tot măricinișul. Piciorul caprei și pătrunjelul tremurară de

li-se risipiră toate frunzele, iar ramurile trosniră, ca de vijelie.

— Dămnezeu să ne ferească! țipă șoricica. Să-ți mânăci pe propriul tău bărbat! Iar picioru caprei și pătrunjelul gemeau și se văitau.

În ziua aceea, ca și în zilele ce urmară, domni o tăcere de moarte în mărăciniș. Păianjenita își păzea mreaja și prindea și mânca și mai multe muște, ca mai înainte. Nu rostia o vorbă și se uita împrejur amărâtă.

Ci într'o zi, când soarele ardea cu putere, pătrunjelul se aplecă deasupra găurei șoarecilor:

— Pst... pst... dragă șoricico!

— Ce s'a întâmplat?

— Suntem noi, piciorul caprei și cu mine, grăiră cele două plante. Voiam să te întrebăm ceva. Spune-ne, te rugăm, dacă tu crezi că s'ar putea ca păiajenita să se schimbe dacă și depune ouăle.

— Nu mai cred nimic, răspunse șoricica. Nu cred ca femeia asta să se ouă.

— Și totuși, așa e.

Într'o bună zi, păiajenita începu în adevăr să se ouă și în așa chip încât nimenea din locuitorii mărăcinișului n'au mai uitat niciodată povdstea asta.

— Puh, se plângea păiajenita, să se chinuiască cineva acum cu plozii. Ea depuse o grămădioară de zece ouă, apoi se sculă și le privi năcăjită.

— Fă-ți un culb pentru ouă, zise pătrunjelul.

— Pune-te pe ele și le clocește, urmă piciorul caprei. Avem să împletim un acoperiș deasupra ta, ca să nu te supere soarele.

— Adună musculițe pentru pui, zise șoricica. Nici nu știi ce de mâncare le trebuie celor mici.

— Învață-te să te cânti ceva, o îndemnară ramurile de pe trunchiuri.

— Prostii! răspunse păiajenita la toate acestea.

Ea mai puse patru grămăgioare de ouă, apoi înfășură fiecare grămăgioară într'o legătură, țesută din fire subțiri.

— Tot are ea o leacă de inimă, zise șoricica.

Apoi păianjenita luă o legătură, fugi o bucată de drum și o îngropă în pământ. Făcu la fel cu a doua și tot așa până ce fură îngropate toate cinci legăturile.

— Așa, zise ea, acum s'a isprăvit cu povestea. Și nimic nu mă va putea hotări să mai fac odată

treaba asta. Acum sunt iarăș o femeie liberă, de sine stătătoare.

— Frumoașă poamă de femeie, zise șoricica, un blăstăm și o rușine pentru sexul nostru.

— O „păsărică“, ziseră în batjocură ramurile rare de pe trunchiuri. Dar, piciorul caprei și pătrunjelul, tăceau mulcom.

* * *

A doua zi, păiajenita dispăru.

— A dat-o gata graurul, povesti

șoricica. Într'o clipă nu s'a mai văzut nici urmă dintr'ansa.

— Numai să nu-ți cadă greu, ziseră ramurile. Scârboasă mâncare! Apoi veni toamna și iarna.

Șoricica ședea la căldură, în gaura ei, iar ouăle de păianjen, se odihneau sub scoarța ocrotitoare a pământului. Piciorul caprei și pătrunjelul, se vestejiră și muriră. Ramurile pe trunchiurile copacilor, își perdură frunzele, dar se legăneau mai departe în furtună și ger și zăpadă, până veni iar primăvară.

FRIZURA

Persoanele: El, avocat, vârsta, de 40 ani.

Ea, soție, damă elegantă, frumoasă, păr bogat, vârsta de 25 ani, membră în societatea „Matroana română“.

Locul: Salonul doamnei.

Timpul: Astăzi.

Ea. Ah, ce tortură grozavă. (Își aruncă pălăria, umbrela, mănușile plimbându-se iritată prin cameră). Imi vine să înnebunesc. Ședințele acestea interminabile îmi scot peri albi. Cocoanele noastre sunt stupide, imposibile. De-o săptămână se frământă zadarnic și nu le poți capacita să ajungă la o hotărâre definitivă. Ah, ce chin, mă omoară cu zile.

El. Cum? Iar a dat strechea în societatea „Matroana română“?

Ea. Poftim. Incepe acum și tu cu batjocura. Nu-mi ajunge mie tortura dela societate? Mai bine mi-ai da un sfat precis și hotărât: să-l tai sau să nu-l tai.

El. (sare de pe scaun) Pe cine? Cum? Plănuiți o crimă? Impotriva cui?

Ea. Ah, ce nesuferit. Ce crimă domnule? Părul, domnule, să mi-l tai sau să nu mi-l tai.

El. (răsufală ușurat) A! De asta e vorba? (nepăsător) Tae-l duduie, dacă vrei, tae-l, ce-mi pasă mie de părul tău?

Ea. Așa. Știam. Așa ai fost tu totdeauna. Chestiunile mele nu te-au interesat niciodată. Nu te sinchisești că nevasta ta cum se îmbracă, unde umblă, ce costume poartă, cum se prezintă în societate. Asta pentru tine n'are nici-o importanță. Îți place să mă torturezi cu nepăsarea ta. Așa sunteți voi bărbații. Tirani și bușteni în ale modei. Numai bucătăria, oalele și mătura — asta este chenarea femeii în ochii voștri.

El. O chemare mai nobilă nici că se poate.

Ea. Da, da, te știu prea bine, pentru asta m'ai luat. Închide-mă în bucătărie, încuie-mă cu șapte lăcate, leagă-mă de coada măturii, să-ți fiu roabă toată viața. Da, așa și-ar plăcea să mă vezi.

El. Bine, dragă, ce ți-a cășunat? Crezi că eu sunt parafușger, ca să paralizez furtuna din „Societatea „Matroana română““? Ei comedia naibil!

Ea. (plângătoare) Dar de ce nu-mi ajuți? Dacă m'ai iubi și ai ținea la mine numai cât e negru subț unghie, m'ai scoate din dilema aceasta grozavă. Să-l tai sau să nu-l tai?

El. Ei bine, nu-l tăia, dacă ți-i atât de mult la el.

Ea. Da, ți-e ușor ție: Tae-l, nu-l tăia! Asta-i caracteristica voastră. Toate le judecați așa, ușuratic, superficial, parc'ar fi vorba de o floare pe care azi o pui în vaza din salon și mâine o arunci în gunoi. Nu cumăniți niciodată motivele.

El. Ei și ce motive grave te silesc să fii așa de desperată?

Ea. O sută și o mie de motive. Când s'a pus problema în societatea noastră eram convinsă că se va rezolva ușor. Dar s'au ivit atâtea motive pro și contra, încât uite și astăzi stau la răspântie și nu mă pot decide, să-l tai sau să nu-l tai.

El. Nu înțeleg cari or fi aceste motive pentru de a lua o hotărâre sau pro sau contra.

Ea. Atribuția de a înțelege n'a

prea fost nici când una din însușirile tale.

El. Mulțumesc de compliment.

Ea. Fapt, stimabile. Uite să-ți expun eu situația. Când am propus onoratelor membre să acceptăm și noi inovația frizurii retezate, am motivat cu datoria de a ținea și noi pas cu civilizația apuseană, să dovedim că înțelegem glasul vremii moderne care ne cheamă la reformă, la evoluție, la realitate.

El. Și ce s'a întâmplat?

Ea. Tinerimea m'a aplaudat, babele au protestat. Inchipuie-ți, s'a ridicat madam Popescu și-a proslăvit cu mare entuziasm părul lung. Sfânta Scriptură a testamentului vechiu, susține că una dintre podoabele principale ale femeii este părul capului ei. În vremea lui Moise numai femeilor decăzute li-se tăia părul, ca lumea să se ferească de dănele. Istoria dovedește că toate femeile alese, reginele, aristocratele purtau plete lungi, de cari cei mai mari poeți ai lumii s'au inspirat, creiând adevărate capodopere de literatură universală. În poezia iubirii, în poezia femeii, părul joacă rolul principal și nu se poate dispensa de dânsul.

El. Atunci, nici tu nu'l tăia.

Ea. Da, dar atunci s'a ridicat madam Popescu cu argumente contrare. Am șapte fete, spunea ea, și din cauza părului lor sunt nevoită să mă scol la patru dimineața. Inchipuieți-vă ce tortură, să descâlciu părul la șapte fete, să le piepteni, să le împletești, să le faci frizură, scâncete, vaiete și plâns și abia le dau gata până la opt. În timpul acesta băeții dorm duși și cinci minute nainte de opt le ajunge să se gate de școală.

El. Are dreptate, tae-l și tu dragă.

Ea. Bine, dar madam Georgescu argumentează astfel: Aduceți-vă aminte, dragile mele, că avem îndatoriri sociale, să aranjăm la iarnă conveniri, serate, baluri. Ei bine, cum ne vom prezenta noi matroanele societății în toalete de gală cu frizura retezată? Toaleta de rigoare reclamă frizură bogată. Și ce vor face femeile cu plete bogate, cultivate cu grije o viață întreagă? Ar fi o nelegiuire să le forțăm la o operație care le-ar schimonosi. Gândiți-vă că fetele noastre și chiar și noi nevestele mai avem nevoie de atenția bărbaților. Ce s'ar alege de noi dacă le-am răpi cultul pletelor bălăe ca razele de lună sau negre

IMPRESII DIN BRAȘOV

de ELENA Dr. ACIU n. FABIAN prof. prezidenta R. F. R. S.

De pe culmea Tâmppei, pentru primadată privesc cel mai frumos, mai pitoresc, cel mai bogat, mai industrial oraș al Ardealului, cu însemnat trecut cultural: *Brașovul*.

O încântătoare panoramă îmi desfășează privirea. Incunjurat de priveliștea plaiurilor bogate în frumuseți naturale, în strălucirea nimbului de biruință îmi răsare bătrânul Brașov, orașul luptelor seculare pentru veșnicul ideal, care alături de Blaj în sufletul nostru devenise simbolul

ideilor mântuitoare, din care s'au ridicat atâtea gândiri luminate, de unde au pornit miliarde de scântei și au aprins în sufletul Ardealului raze de lumină și de strălucire, au alimentat focul sfânt, dorul de libertate și ne-au pregătit suflătește unirea.

Cu pioase sentimente privesc la poalele Tâmppei spre capela cimitirului, în care este locașul veșnic al Geniului Mare, din al cărui piept a izbucnit „Resunetul” ca o alarmă

ca păcatul. Lăsați neatinsă această armă superbă de cucerire.

El. Și ea are dreptate, nu'l tăia draga mea.

Ea. Și pentru ce să nu'l tai? De partea mea e doctorița, dascălița, Măneasca, Brădeasca, Predeasca și chiar și moașa orașului. Doctorița judecă problema din punct de vedere igienic. Massa aceasta inertă de păr e cuibul tuturor ingredientelor vătămătoare, aci își iea refugiul praful de pe stradă, mătreața, microbii și alte parasite domestice. Ce tortură apoi pentru femeia bolnavă să-și pună în ordine părul capului după o cură strașnică de transpirare. S'înțelege, fără dureri aceasta este imposibil. Unde mai pui apoi mizeriile ce le îndură femeia obsedată de migrenă, pe urma multelor ace, pieptene, agrafe pantlici și decorații povarnice. Mai pune în plus și nevoia multelor cosmetice, brilantina, Anna Csillag, spirt denaturat, petrol, fier de frizat etc. Și în fine truda pentru ca dintr'n păr rar, scurt și slab să poți alcătui cu ajutorul unor plete false un coc în vârful capului, asemenea unui culb de ciocârle. Nu-l așa că e pericol?

El. Da, e ridicol.

Ea. Ș'apoi să vezi ce spune dascălița. De când și-a retezat părul bărbații îi dau mai multă atenție. A întinerit cu cel puțin zece ani. Spunea că deunăzi un străin a crezut-o studentă la uniwersitate și i-a taxat vârsta de 23 ani, câtă vreme ea are 38. Vezi ce efect miraculos are părul retezat?

El. Ce argumente convingătoare. Repede, draga mea, tae-l, fără doar și poate.

Ea. Ce lesne pronunți tu sentința aceasta. Dar nu-ți dai seama că mai

sunt și alte considerații, cari reclamă o matură cumpănire a chestiunii. Petreasca are un păr splendid ca o cosinzeană și bărbatul a amenințat-o că face proces de divorț, dacă se desbracă de podoaba acesta. Tu mi-ai face proces de divorț?

El. Hm! Nu știu!

Ea. Lupeasca bătrâna și-a retezat frizura și acum e urâtă ca mama pădurii, iar Hortensia spunea că mătușă-sa Frosa o retează dela moștenire de va cuteza să se schimonosească. Oare ce ar zice mătușa noastră Susana?

El. (repede) Pentru Dumnezeu, nu-l tăia; nu mă învoesc odată cu capul.

Ea. Ei vezi, aci îți stă toată cumințenia. Tae-l, nu'l tăia; tae-l, nu'l tăia. Asta o știu și eu. Dar așteptam să-mi dai o soluție precisă și hotărâtă. De geaba. Așa sunteți voi bărbații. Știți critica, știți face obiecțiuni, știți batjocori, dar când e vorba de o hotărâre, vă stă mîntea în loc, ca un bolovan. Și vă mândriți că voi sunteți perfecțiunea inteligenței, voi sunteți făpturile alese ale lui Dumnezeu; voi sunteți stăpânii pământului. Tirani sunteți, da, desroși. Și dacă cutezăm să ne tângulim ne timbrați cu epitețe de harpii, scorpil, xantipe etc. O, ce nenorocită sunt. Cea mai nenorocită dintre toate ființele acestui pământ.

El. (pune mâna pe baston, pălărie, pardesiu, și se gata de plecare).

Ea. (revoltată) Unde pleci?

El. La redacția „Trimbăței”. Pun un premiu de 5000 lei pentru cel ce va ști să te scoată d'in dilema aceasta.

Ea. (cade pe divan și își îngroapă capul în palme plângând).

SEB. STANCA.

de luptă sfântă. Asupra lui veghează cu suflet împăcat un neam liber, fericit, care și-a croit soartea, la care i se'nchină eoul glasurilor de admirație din toate colțurile lumii.

Răpită de frumseța naturii, puternice emoții mă stăpânesc și... ciudate sunt tainele sufletului!... Deotată, ... alte icoane-mi apar din lumea depărtată a amintirilor, din vremuri apuse, din credințe de străbuni, din basme legendare, din murmur de izvoare; când scumpi și mari apostoli purtau prin falnice palate și colibe umile gândiri mântuitoare, credință vie, și curente, de dragoste din suflet la suflet.

O căldură dulce mă'nvalui și cine ar fi știut să chibzuiască, cari accente au fost mai puternice, mai pronunțate: ale prezentului, sau ale trecutului... farmecul frumșetilor pitorești, sau vraja amintirilor sfinte.

A fost demult... Și de ce-mi apar acum acele icoane, de ce-mi stăpânește gândul ce a fost, când ceea ce este, e mai sublim, mai mareț... și atât de divin... că gândul nu are forme să-l cuprindă, graiul nu are putere să-l exprime. Dorul de foc, voința de flacări, visul de veacuri lată-l trecut în realitate și tu te'norci la lumea care a fost, când speranța cu lacrimi, visele cu suspine, dorul cu dureri se îmbinau. Brașovul, acest colțisor de rai, azi este liber, este al țării cu toate frumsețile și podoabele lui, — ce cauți între flori spinii striviți demult?!

A fost... și acum apar... și tu le strângi la suflet să nu le scapi, — cu durerea lor cu tot îți sunt atât de scumpe acele icoane.

A fost... și nu-i poveste.

În satul respirat la poalele munților Maramureșului duhovnicul ne propovăduia: „Omul toată privirea, tot cugetul, toată dorința trebuie să și le îndrepte spre cer“.

E mult de atunci. Eram niște surceleușe mici.

Iar dascălul — iubitor părinte — îl văd pururea... cum în ochii lui albaștri ca seninul cerului se aprindeau tainice schinte, cum îi radia fața și i se nețeau brazdele de pe fruntea-i trudită de greul zbcium, când cu zimbet de infinită bunătate își mângăia barba albă și ne tot spunea și azi și mâine: „Îndreaptă-ți privirea, gândul și sufletul tău și toată căldura inimii tale în zarea depărtată peste culmile Carpaților: acolo sunt frații noștri, nădejdea

noastră, într'acolo râvnește dragostea noastră“!

Și noi credeam, că dorințele noastre cătră ei zboară pe aripioare de îngeri păzitori și prin răvașe transmise de bunul Moș Crăciun; iar dragostea și dorul nostru trimise fraților prin lună și stele și prin murmur de izvoare ajunge la ei. Ce scumpe iluzii! ce dulce era crezul nostru atunci! Cum anii treceau, multe ne-a s'hibat vremea în suflet, dar farmecul credinței acesteia misterioase telegrafii ne-a purtat gândul, tot mai mult ne-a înfățișat speranța, până când umbrele nedumeririi ni se furisase cu șoaptele desnădejdiei: dorurile-ți sunt prea îndrăznețe, prea înflăcărâte, nu vor trece, le vor prinde... cine? Imagina aprinsă ne zugrăvise în contururi tot mai sinistre înfricoșatul bălaur — *spiritul dușman* — care ni le oprește. Însă bunul dascăl ne dete ca răspuns scumpe imagini de consolare. Da, acolo, la margine de țară la graniță... ele se opresc... dar ni se prind într'un focular... și când sunt multe, multe... e mai mare puterea lor... se avântă și trec culmile... la inimi de frați... să-i cheme mult și ferbinte să-i pornească pe cale, unde-i așteaptă brațe dornice, inimi calde.

Acea imagină scumpă, acel acumulator de daruri sfinte, acel focular, de unde se ridicau și treceau granița scânteii din focul veșnic viu, era Brașovul, orașul viselor și al nădejdiilor, al bucuriilor și al suferințelor... și acum nerăsare ca strălucită icoană a biruinței.

Senzațiile scumpe își iau zborul evlaviei și gândul se îndreaptă spre cer cu dorințe calde: Cuib vechiu, simbol drag al viselor noastre sfinte, cerul să-ți reverse din belșugul darurilor tot mai abundent, să devii tot mai înfloritor în frumsețe artistice și comori culturale, avutul să-ți sporească, să se ridice din sânul plaiurilor încântătoare caractere tot mai oțelite, piepturi tot mai tari, inimi tot mai calde. Icoana fu rămasă nouă din vremuri străbune să devină tot mai strălucită, tot mai slăvită.

Stăpânită de vraja amintirilor, purtată de aceste gândiri, îmi îndrept pașii spre serpentina ce coboară spre oraș, cumpănind, ca din acel admirabil caleidoscop, care-mi desfătase privirea unde să-mi fie punctul de oprire. Pe toate nu le puteam lua, trebuia să aleg. O prob-

lemă din cele mai grele. Amintesc puține din șirul lor. Pe dealul Romurilor ne apare Turnul Alb și Turnul Negru ca sentinele din timpuri apuse și din toate laturile se ridică alte turnuri impozante, cari vestesc izvoarele fabuloaselor averi: fabricile de renume mondial. Dintre cele cinci porți ale orașului încunjurat cu ziduri din timpuri străvechi ca măturie de rezistență a rămas poarta Catalinei cu 5 turnulețe. Din piața Libertății ca o uriașă fantomă se ridică mohorâtă de vreme Biserica Neagră, clădire din 1385, cel mai impunător monument cap de operă al arhitecturii gotice cu grandioasa orgă, renumită în tot Ardealul. Apoi biserica Sf. Nicolae cu bogată artă decorativă și cea mai veche biserică Sf. Bartolomeu din sec. 13-lea. Aproape aceași vechime o are casa orașului cu interesante anticități și o prea prețioasă arhivă. Cu nemărginit devotament privim falnicul palat al liceului „Andrei Șaguna“ despre ai cărui fondatori scrie I. Barac: „Ei sunt stâlpii cei mai tari ai fericirii poporului nostru, sunt binecuvântații de Sf. Biserică, de Patrie, de Neamul nostru și de Omenire. Ei vor fi pomeniți cu laudă și mărirea sute de ani de cătră Neamul nostru“. cu același interes privim la clădirea lui Honterus cu prima tipografie, cu muzeu și bibliotecă, cele mai grăitoare mărturii de marele rol din istoria și din viața politică, culturală și socială a acestui oraș. Dar eu, de data aceasta la toate trebuie să renunț — fiindu-mi timpul măsurat; îmi grăbesc pasul în direcția, unde mă duce atracția sufletului — spre locașurile, unde pulsează viața, spirit național, în cari se desfășură o muncă creatoare de valori morale: *școlile de fete*.

Aceste instituțiuni și-au luat ființă în vremuri depărtate, în vremuri vitrige, din dragoste de neam și limbă, din jertfe imense și din inimile încălzite de sfinte idealuri ale *femeilor române*. Ce sfântă misiune aveau: a forma a scuti, a apăra, a îmbogăți acele comori complexul cărora alcătuiesc puterea hotărâtoare a sorții neamului nostru: *cultura națională*. Nu este colțisor în Ardealul nostru mult încercat, unde să nu se mărturisesc de rezultatele de mare importanță, ale acestor instituțiuni susținute și conduse cu inimă și înțelepciune, cu gând luminos de premenire națională, cu

generozitate olimpiacă, cu curaj de eroine. Aceste suflete mari și-au înțeles menirea, au știut să-și făurească mijloacele artei educatoare din bogăția comorilor naționale. Aceste institute își au și atracția lor actuală în conducerea modei — demnă continuitate a trecutului merituos. Aceaș muncă creatoare ca în trecut, când și-au cunoscut chemarea de apostol, iar azi cu aceeași înțelepciune știu prinde necesitățile noilor vremuri și înaintează cu avânt nobil pe calea progresului.

Dau mici crâmpee din cele ce le-am prins cu vederea și ne-au rămas în amintire după o scurtă și grabnică vizitare.

Școala Normală Froebeliană

La intrare... întâia impresie te frapează și îndulcește: o galerie de păpuși se înșirau sub sticla unui dulap de lungimea păretelui; te opreau să le admiri și să alergi dacă poți. Ele prezentau un veritabil tablou etnografic în diferite costume naționale și care de care își cere pretenția să fie mai aleasă, mai preferită. Te ispитеau cu fețe zimbătoare și cu ochi șireți să le distingi: săliștence sveite cu mâneci largi, oitence și muntence cu iile cusute cu armonia culorilor artei naționale, bucovinence în modeste șorțuri negre bănățene cu fețe îmbujorate și ochi de mărgelă țuighenence cu mărâmi roși legate cu discretă cochetărie, maramurășene cu șorțuri înguste țasute în flori vrâncence și vrânceni cu cojoc străbun pădurence cu zale lucitoare și cingători late strânse în brâu, gata de horă, alături de voinici în caracteristice sraie de sărbători, mocănași cu căciulițe într-o ureche își reamintesc idilica viață de la țară. Te pun în uimire, cum se poate produce atâta artă din vată și din petece de pânză ștofă, postav. Era gata expoziția și cu nerăbdare se aștepta ziua mare a târgului, care decide soarta lor; unele ajung în mâini gingașe cruțătoare și devin alintate pe lungă viață; altele în mâini de copii zglibii cari neastâmpărași să le cunoască taina compoziției, curând le distrug visurile țasute în liniștea coliviei sub sticla dulapului, unde își așteaptă norocul, ca fetele de măritat. Aceleași mâini malestre s'au îngrijit și de trusou. În alte dulapuri privești și admiri cu suflet înviorat de varietate și conturile artistice: garnituri

de prânzitor, de bucătărie de dormitor, de salon, în forme moderne, — din stambă cu bogate decoruri artistice — toate cu motive românești.

La alt loc urși durdulii, iepurași albi stau gata de fugă de nu i-ar opri zăbrelile coliviei; pisicuțe alături de șoricea mărunți, stau blânzi, în cea mai bună armonie ca pildă vie multor suflete răsvrătitoare. Apoi mingi de toată mărimea și culoarea, diferite obiecte și deseme pentru scopul instituției etc. etc.

În altă sală decorată cu ghirlande de flori și verdeață chiar se așteaptă comisia examinătoare de a lua în seamă rezultatele muncii intelectuale, principiul și metode pentru știința educatoare, după cari înțelepciuni se vor forma suflete și inimi mărunțele prin grădini de copii, unde se pune adevărata bază educației naționale. Elevele sunt introduse sistematic și în gospodăria practică: fert, grădinărit, spălat, netzit, precum și ordinea, curățenia exemplară e susținută de ele.

O astfel de pregătire ne dă încredințarea, că elevele eșite în viață își vor face cariera aducătoare de mari foloase, ne dă și mângâierea, că în orice împrejurări le-ar aduce soarta, prin dexteritatea câștigată în industria de manufacturi — păpuși, jucării — își pot crea o stare materială din cele mai frumoase. Toată dragostea și recunoștința noastră, a mamelor și a neamului i se cuvine distinsei directoare, dnei Maria Popescu n. Bogdan și întreg corpului profesoral de sub înțeleapta i conducere.

Școala Profesională

De așa avea pretenția de a prezenta o icoană fidelă a școlii profesionale din Brașov în cadrele limitate ale unui raport de gazetă, ar fi o greșală contra devotamentului ce-i datorăm pentru marea ei însemnătate din trecut, pentru munca valoroasă din prezent și pentru rolul important, incontestabil din viitor. Cunoșc convingerea multor distinși factori ai pedagogiei moderne cari susțin cu mult adevăr, că în viitorul Patriei aceste școli au și vor avea rolul de frunte. Desvoltarea industriei casnice cu metode sistematizate, cu adevărata pricepere a practicității și adâncă pătrundere a gustului estetic înseamnă progresul naționa-material al Patriei. Despre marea importanță a învățământului

profesional tot mai mult ne convingem, dacă vom trece în gândul nostru diferitele mărfuri ce se vând cu prețuri enorme din material slab, lucrate superficial. Putem zice, că aceste școli desvoltă o muncă creatoare de renaștere și închegarea națională.

Școala profesională din Brașov nu mai reclamă elogii, îi datorăm însă recunoștință și devotament pentru munca ei rodnică. Rezultatele aceste munci sunt larg cunoscute din trecutul depărtat. Bunăstarea, mulțumirea, ordinea, organizarea înțeleaptă a gospodăriei multor cămine i se datorește elevelor de odinioară a școlii de menaj, resp. școlii profesionale de sub conducerea cu înaltă pricepere a R. F. R. Și azi, elevele în aceste școli desfășură o activitate tot așa de vie și utilitară.

Le-am găsit în muncă împărțite în grupuri după felul manufacturilor, resp. după clase. Unele la războiu potriveau armonia de culori a motivelor românești. Am admirat în deosebit modelele complicate ale scoarțelor de diferite mărimi, a perdelelor, a șorțelor etc. precum și desemele modelelor combinate de eleve pentru broderie albă și cu artă decorativă de frumuseță și varietate cum rar se vede, iar broderiile, chiar și cele mai complicate sunt executate cu precizie și în toate se învederează tendința de a realiza frumosul și folositorul. Sala de croitorie, atât secția lingeilor, cât și a rufăriilor prezintă o admirabilă varietate din tot ce moda de azi cere ales, practic, frumos. Compozițiile de croitorie sunt precise, îngrijite.

Țin să relevez, că școlile profesionale ar face mare serviciu gospodinelor harnice, dacă aceste planuri de croitorie le-ar scoate în reviste de croi chiar cu colaborarea elevelor mai istețe, în cari s'ar expune și felul decorurilor, din motivul, că eleganța cu modestia combinate cu gust și spirit de involuție ne prezintă frumosul estetic, cea ce prin alte croitorii rareori găsim.

În metoda instrucției se remarcă o gradațiune vrednică de a se pune în praxă și în alte școli; pornesc de la ușor, dar prin combinații îi dau forme mult arătătoare, cari deșteaptă plăcere și voie în micile începătoare. Chiar și în lucrurile primitive aflăm ceva nou, invenție originală, ce le dă atracție.

Ce mi-a legat mai mult atenția

era o atât de învederată plăcere și dragoste de muncă, care-ți făcea impresia, că acele copile își varsă chiar entuziasmul tineresc în munca lor, ce provine din conducerea cu suflet și căldură.

Despre creșterea intelectuală mai strălucite dovezi ne dau sărbătorile artistice, cari au o atracție deosebită cu toate ocaziunile, ce se datorează însușirii pentru ideal a acelor inimi scumpe, cari își înțeleg atât de bine că marea cum este distinsa directoare d^{na} Maria Dumitrescu. Numai suflete devotate idealului știu pătrunde puterea educatoare a cetei și o știu prezenta în forme nimerite și alese ca mijloace de educație și totodată prin puterea iluziei știu oferi plăceri estetice.

Tot colțisorul respiră căldură; nimic rece, oficios, totul e intim, plăcut, care este nota caracteristică cea mai marcantă a instituțiilor de sub egida R. F. R. Pretutindeni se simte influența binefăcătoare a unui suflet ales, chemat de Sf. Provedință de lungă vreme să ridice și înalte binele și frumosul pe orice teren și cu toată ocazia binevenită, care știe să transmită „suflet din suflet, caracter din caracter, să desvolte energiile din putere proprie, devotament din capacitate de sacrificiu” și mai presus de toate, știe să transmită căldura inimă din inimă. Am avut ocazia fericită să cunoșc, să simt puterea de sugestie a acelui curent de dragoste umanitară, curent de căldură, care pornește din suflet, străbate și înstăpânește întreaga atmosferă, unde își ridică cuvântul d^{na} *Maria Baiulescu*. În graiul său dulce, plin de simțiri calde vibrează putere de convingere și bogăția îndrumărilor înțelepte. Ea apare cu figura-i modestă, dar mult impunătoare, cu finețea intelectului superior, veșnic senină, purtând zimbetul bunătății. Ea își află mai multă fericire acolo, unde i-se cere mai multă inimă și mai mare ajutor. Locul ei favorit este:

Orfelinatul

Intovărășită de nobila Prezidentă ne oprim la poarta unui falnic palat, cel mai grăitor monument al dragostei umanitare, care în viitorul depărtat are să vestească la multe generații, ce poate realiza caritatea, energia și voința condusă și inspirată de altruism.

Cu negrăită înduioșare trecui pragul acestui locaș, care ne apare în

lumina unei aureole sfinte, căci acesta azi adăpostește orfane de eroi... cari au fost eroii biruinței unui ideal, cari au lărgit hotarul după drepturi și dorințe străbune și au adus Patriei atâta glorie. Au venit cu dragoste de frați, ne-au dat nădejdi de lumină, — iar ei și-au lăsat pe cei mai scumpi ai lor în întunerecul nesiguranței, *orfani*. Aveam senzația, că într-un templu consacrat martirilor; azi numele de orfan ne răscolește amintiri dureroase din zile mari de glorie și sacrificiu, suferințe cumplite răni sângerând priviri ce se întunecă lumini ce se sâng jertfe cerute pentru strălucirea și mărirea Patriei.

Și... iată, cum trec pragul, sfiala, duioșia, cu care mă apropiasem dispăre și trece în senzații de dulci emoții, ne întâmpină copile zămbitoare, vesele, pe fețele lor radiea mulțumirea, nici o umbră de suferință; în surâsul lor nevinovat, îngeresc, se reflectă o dragoste infinită. Cum au zărit-o pe iubita lor „Mama Mare” fețele lor se coloră ușor și fiecare avea de spus câte o vorbă plină de iubire și devotament. Cu mâinile ei bine făcătoare îi mângăia, cu zimbetul ceresc îi învălora având pentru fiecare cuvinte dulci. Am înțeles zimbetul ei plin de bunătate, privirea i dulce, de unde radiază atâta vrajă; nu e, decât reflexul dragostei lor nemărginite pentru bunătatea ei, pentru comorile inimii sale, pentru sufletul ei sublim. Și când aranjate în cor au intonat cântarea „Trăiască Mama Mare” fețele lor se aprindeau, tot mai mult reflectând expresia adorației. Câtă mângăiere simțim în fața acestui tablou, nărturia unui dulce traiu, în loc de pâinea mîlei stropită cu lacrimi de orfane. Totodată este pildă grăitoare, că adevărate mângăieri să dau prin fapte și că nu poți șterge lacrimi numai cu graiul, ori cât de elocvent ar fi.

Mama Mare.

Pe frontisriciul acestui adăpost va străluci numele Societății caritative în frunte cu cel mai dulce nume „Mama Mare”, care nume este simbol de dragoste și devotament în sufletele femeilor române.

Și dacă e adevărat, că „fericirea e un reflex, e o reîntoarcere, o răsplătă num ai acelora, cari o radiază în jurul lor”, atunci d^{nei} Maria Baiulescu i compete suprema feri-

cire. Acest nume strălucește prin virtuți, fapte de caritate și altruism superior.

Tot Ea a fost chemată prin înalte calități să croiască cadrele de activitate ale multor societăți caritative grupate sub mândrul drapel al *Uniunii Femeilor Române*, pe care cu atâta demnitate o conduce. Viața sa laborioasă n'a cunoscut alta țintă și alte bucurii, decât să vadă realizate scopurile înalte luate în frumosul program desfășurat de Societățile surori pe întreg cuprinsul Patriei.

Dacă azi, pe teritoriul României mari se îndeplinesc acțiuni de caritate conduse și inspirate de cel mai nobil idealism, mare parte din vredniciile acestora se răsfrâng, se reîntorc la focularul de unde au pornit, care este sufletul, inima d^{nei} *Maria Baiulescu*.

La congresul jubilar din 8, 9, 10 Sept. a. c. la care U. F. R. cu multă dragoste ne chiamă, cu mândrie vom putea admira tablouri încântătoare din rezultatele muncii devotate binelui și frumosului timp de 75 ani. Vom avea ocazia, să cunoaștem prețioase expuneri de gândiri luminate, idei noi și experiențe aduse din întreg cuprinsul României Mari, chiar și din țări streine, d^{nei} mari depărtări.

Să ne pregătim cu bucurie la marele praznic! Să ne fie aceste zile prilej de înălțare, de nobile înfrățiri și încurajări, prilej de noi alianțe în îndemnuri tot mai avansate. Idealuri mari nu se pot realiza numai cu colaborarea mai multor suflete inspirate de aceleași dorințe a binelui.

Nici o societate aliată U. F. R. nu poate rămânea departe, când cu atâta dragoste suntem chemate la acest izvor bogat în energie națională și dragoste a binelui, de unde luând picuri cristalini vom porni cu nou avânt, cu forțe inspirate spre muncă ideală, care are să creeze renașterea vieții culturale și emanciparea tot mai progresivă a femeii române.

Cuvine-se să-i aducem omagii de recunoștință trecutului măreț al acestei societăți, să ne închinăm acelor venerabile Matroane, cari în vremuri depărtate, ca și azi, au știut crea și ocroti scumpe valori, în zile de glorie au știut ridica elanul mândriei naționale. Să le ducem și închinăm tot sufletul, toată dragostea, devotamentul nostru și a neamului românesc.

POȘTA ADMINISTRAȚIEI

Dr. Traian Migea Am luat act de dorința dv. și v'o împlinim, dar rugăm trimiteți fără întârziere prima rată

Iuliu Truța. Pe anul trecut abonamentul dv. este într'adevăr plătit și astfel aveți de plată numai 300 lei, abonamentul pe anul acesta. Revista vă merge regulat.

Iuliu Crina. Abonamentul pentru fiica cv l'am trecut 200 lei pentru anul trecut iar 40 lei până la 3 Martie a. c până când i-s'a trimis revista.

Marioara Iovu. Abonamentul dv este plătit pe anul întreg.

Albu Iosif. Abonamentul dv. este plătit până la anul nou.

Abonați pentru săteni

foaia populară ilustrată

„LUMEA ȘI ȚARA“

Adresa: Cluj, P. Cuza Vodă 16

Numeri de probă gratuit

Cosinzeana

Revistă săptămânală literară

Biroul

Cluj, Piața Cuza Vodă No. 16

Abonamente:

Pe un an în țară . . . 300 lei
In străinătate . . . 600 lei

Un exemplar 6 lei

Pentru colaboratori:

Manuscrisele trimise trebuie să
scrisă citeț, în rânduri rare,
pe o singură pagină. Lucrărilor
nepublicate se ard.

Pentru autori și editori:

Lucrările trimise într'un
singur exemplar se publică
numai la bibliografie. Pentru
recenzii trimiteți două
exemplare pe adresa
redacției. Revistele fac
excepție dela această regulă.

Adresa destinatarului

O C U L T I S M

Reușești în viață numai prin voință. Ca să-ți poți forma voința trebuie să te cunoști.

Venim în ajutorul Dumniavoastră, descriindu-vă perfect temperamentul și facultățile naturale ps hice.

Trimiteți la redacție: o fotografie și suma de Lei 60, arătând care vă este culoarea ochilor (negru, căprui, verde, albastru), statura (înalt, subțire, scurt, gras), etatea, sexul, ocupația și scrisoarea D-stră scrisă necaligrafic (naturală).

Puteți formula și câteva întrebări asupra talentelor înăscute, cari vă interesează.

FOTOGRAFIA SE ÎNAPOIAZĂ

IMPRIMATE DE ORICE NATURA

FURNIZEAZĂ

PROMPT

ȘIEFTIN

T

IPOGRAFIA

D^R. S. BORNEMISA

CLUJ
PIAȚA CUZA
VODĂ No. 16

COMENZI

VENITE PRIN POSTĂ SE EXECUTĂ CU PRECADERE !!